

Leto XX.

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din, za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din; za ino-
zemstvo: 210 din. — Pla-
ta in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravljanje
je v Ljubljani v Gregorčičevi
ulici 23. — Rokopisov
ne vračamo. — Račun pri
pošti hranilnici v Ljubljani
št. 11.953. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak ponedeljek,
sreda in petek

Ljubljana, sreda 7. julija 1937

Cena posamezni
številki din 1.50

Ali sistem — ali volja

Menda ni na Slovenskem stanu, ki bi bil že pozabil veliko gospodarsko krizo, iz katere se večina dežel okrog nas že izvija. Nezadovoljni smo, mnogi tuji znaki zboljšanja pa nam vendar zbuja optimizem ali vsaj upanje, da utegne priti tudi naše gospodarstvo počasni na boljše. In: kdo dvomi, da gre pri delu za to zboljšanje glavna naloga nam samim, da je treba le vztrajati, delati, iskati novih možnosti, ki se baje odpirajo, poseči pogumno v sistem, ki je nastal, pa čeprav bi bil le prehodni? O tem nihče ne dvomi. Vsak ve, da kdor prej pride, prej melje. Kdor stopa v množici, mora hoditi s tokom! Presenetljivo učinkuje zato na nas, če vidimo, da se še vedno dežela ne more otresti pritiska depresije, ne gospodarsko in ne duševno. Zbrati bi morali vse sile, da stopimo pogumno na novo pot. Pri nas bi ne smelo biti omahovanja, ko ga ni več nikjer drugod. To je zakon narave, ki si ga ne smemo tajiti.

Tudi je res, da je malokje kriza tako pritisnila ljudstvo ob tla, kakor pri nas, ki smo predvsem zaradi motenj in omejitev v mednarodnem gospodarstvu postali pasivna pokrajina. Ko je zaradi pomanjkanja kapitala zatala industrializacija, ko je zaradi manjše zaposlenosti našega ljudstva in ob padcu izseljeniškega dohodka padel konsum, ginevala trgovina, zaradi sankcij odpadel lesni dohodek, je ta pritisk krize začutil pri nas ves narod, kakor malokje drugod. Takrat se je tudi pokazalo, da smo pripravljeni na velike žrtve, zlasti iz navade in še bolj iz idealizma pripravljeni nositi še večja bremena za skupnost.

Skupnost in skupna blaginja sta bili skozi vsa leta krize Slovencem bolj ali manj zavedno izgovorjen delež in ideal. Od tega smo trpeli in za to smo delali. Naši strokovnjaki vseh področij javnega življenja se niso dali zasleptiti od kratkovidne politike dnevnega interesa. Naš strokovni naraščaj je šel preko ovir na delo, ker jih je ocenjal kot samo prehodne,časne. Ko je bila kriza na višku, so stali naši gospodarski strokovnjaki pred javnostjo z izdelanimi načrti in računi bodočega načrtnega ustvarjanja. Ne moremo iti preko opozorila na ta veliki znak in dokaz volje, ki torej očitno še živi v nas. Treba je le še to voljo gojiti, ji dati tudi legitimacijo skupnosti in — seveda — možnosti za uspevanje. V tem vprašanju se ne moremo izogniti resnici, da le gospodarsko zasidrano delo in delovni načrt res dvigata ves narod v novo življenje. Če nam je kriza celo pospešila razvoj vse miselnosti in delavnosti v gospodarsko smer, za kar imamo Slovenci mnogo dokazov, tedaj ne smemo tega dejstva zanemarjati. Zdravi smisel zahteva nasprotno, zahteva, da znamo ceniti ta — kljub vsemu naravni in pozitivni človeški razvoj.

Pospešeni prehod mladine v gospodarske poklice je eden izmed prej omenjenih dokazov. Pomembni govori in poročila naših gospodarskih organizatorjev in strokovnjakov so dokazali, kako realen in smotren postaja naš pogled na svet in čas in na delovne ter posestne razmere. Dvigati se pa do samostojnosti, za to ne zadošča samo to, kar zmore vodilni gospodarski

kader. Za to ne zadostujeta le tiho priznanje in kritikastrsko pritrjevanje, potrebna je temveč volja do dela in tudi volja do boja za delo, ki se nam je pokazalo kot nujno, smiselno in pravilno, tembolj, če dan za dnem vidimo, kako upravičeni so bili opomini in nasveti gospodarskih, realnih ljudi, ki jih pa doslej ni nihče hotel poslušati.

Šele skupna volja do smotrnega dela je namreč tista moč, ki je vedno vodila ljudi in ideje po poti

splošnega napredka. Zato ima značajna beseda o zlatih starih časih svoj smisel tudi še za naš čas. Takrat je bil okvir gospodarskega in splošnega napredka preskušen in še mladi sistem, red, v katerem so ljudje zadovoljno živeli, ker so zaradi ugodnega sistema lahko napredovali. Toda sistemov ni bilo vselej, in zgrajenih ter ugodnih še posebno ne. Kakor vidimo po razvoju neliberalnega državnega go-

spodarstva, pa je stari sistem padel, potreba nam je volje — vziveti se v nov sistem ali celo v dobo brez sistema. Vsekakor pa si moramo vsak sistem ali njega fazo sami prisvojiti, razrasti tudi z njim, si ga prilagoditi.

Ali sistem ali volja! Brez enega izmed njiju, to je brez obeh hkrati, pa so vse poti speljane v propadanje in nazadovanje. Zato kliče mo: Proč z vsem, kar ubija veselje in voljo do dela!

kovne priprave. To se dobro vidi na škodljivi naglici, s katero izkoriščajo tuji naše rude za izvoz, ko bi morale nam služiti za nekoliko predelovalnih industrij.

Namesto obrambe pa vidimo favoriziranje tujih družb ne vedno najboljše vrste in vpliva na nas. Naj mi bo zato dovoljeno izreči iz skušnje pridobljeno prepričanje, da imamo v državi že dovolj kapitala in priprave za mnoga koristna podjetja, ni jim pa dana možnost dobre zaposlitve zaradi velikih ovir, ki zapirajo pot domačemu gospodarstveniku in ki jih tujec s pomočjo javnih in tajnih ugodnosti igraje preskoči.

Znano je, da dosegajo naše delniške družbe zelo majhne dobičke, česar je krivo napačno stališče naše davčne zakonodaje: Obdačimo te visoko, da plačajo vsaj nekaj. — Davčno oblastvo ocenja davkoplačevalce brez zaupanja, zato je uvedlo namesto družbenega vedno večji dodatni in minimalni davek, ki se pa ne pobira od zasluga, temveč od prometa. Preobremenjena torej surovine in proizvodnje, kar že vnaprej ubija izdelke. Surovine plačajo razne carine, luksuzne davke in trošarine, celo na gonilno silo; davke plačajo uradniki in delavci, izdelek trošarino, na vsa dejanja se pobirajo takse, tako da se že administracija zapleta in podružuje. Toda k temu pride še neenakost, ki vodi do prevelikih dobičkov vplivna podjetja, druga pa v prepad. Razumljivo je, da ob tem ni velikih dividend, še ostanek pa plača 100% davek. V večini primerov lahko rečemo, da je lastnik delnic izgubil svoj denar, ker nič ne ne-sejo. Trg je zato pritisnjen od stalne nerentabilnosti delnic in se te na borzah sploh ne morejo uvesti. Mrtvila torej ni krivo pomanjkanje kapitala, kriva je nedonosnost domačih delnic.

Za efektni trg

To stanje pomeni za naša delniška podjetja resno breme, kajti emisija delnic in obveznic je sicer normalen način rednega finansiranja. Saj je to bistvo združevanja kapitala. Odkar je ta pot popolnoma zaprta, so naše družbe prisiljene, da si pomagajo z bančnim kreditom. Seveda se pa velike družbe pogosto poslužijo ovinka s fingiranim bančnim kreditom ter tako glavni delničarji zavarujejo vsaj svoje obresti pred obdačenjem. Že sama ta možnost bi morala spametovati vso našo fiskalno politiko, da omogoči našim podjetjem normalno dividendno politiko in s tem uredi naš efektivni trg, kjer bi se dobival nov kapital.

V teh okoliščinah je razumljiva velika zadolženost naših podjetij, zlasti industrijskih, ki morajo vedno modernizirati svoje naprave. Za investicijska sredstva pa zahteva banka svoje obresti in točno amortizacijo in za delničarje ne ostane nič. Veliki angažmani so pa kočljivi tudi za banke, ki le prevečkrat nimajo same čuta za industrijo, tako da so za napredek sposobna le neodvisna podjetja. Prevelika zadolženost velikih podjetij je bolezen, paralizira možnost nadaljnjega razvoja in povzroča zastarelost v podjetjih, nekonkurenčnost, upnikom pa izgube. Razmerje med lastnimi in tujimi sredstvi bi moralo biti tako, da bi lastna zadoščala za redno poslovanje, da bi dajala zaslužek in večjo dividendo kot je n. pr. pri državnih papirjih in nepremičninah, ker depresije itak zmanjšu-

Zdenko Knez:

Finansiranje gospodarskih podjetij

Iz poročila na kongresu jugoslovanskih ekonomistov v Zagrebu

Pri vsaki proizvodnji je potrebno sodelovanje njenih činiteljev, ki sta razen prirode še kapital in delo. Andrej Carnegie jim pridružuje še poslovno okretnost, česar pa znanost ni sprejela, ker to že vključuje ustvarjajoče in vodilno delo produkcijske organizacije; a vendar je poudarek poslovne okretnosti zanimiva praktična dopolnitev teorije. Posebno velja to za naš čas, ko se je povečal delež države in javnopravnih teles v gospodarski delavnosti, ko imamo dirigirano gospodarstvo in ko okretnost res čisto stopa na prvo mesto.

Gospodarstvo naše države je še zelo nerazvito. Dežela ima neizrabljenih možnosti in nedotaknjene naravne zaklade, na drugi strani pa dosti nezaposlenega siromašnega prebivalstva, ki si mora iskati kruha celo v tujini. To vsekakor dokazuje, da nam je dano še široko polje za organizacijo proizvodnje in blagovnega prometa, za kar pa je treba imeti kapital in strokovne sposobnosti.

Pogosto slišimo, da sta nam zaradi oskudice kapitala potrebna tuj kapital in tuj strokovnjak. Čeprav je ta trditve opravičena, je vendar zelo nevarna za gospodarske koristi dežele, ker zavaja domačo iniciativnost v fatalizem, v nedelavnost in nekritičnost proti prodiranju tujcev, ki brez ovire osvajajo vse važne točke. Mnogokrat pride zelo neznan kapital iz tujine z majhnim strokovnim znanjem, pa z veliko iznajdljivostjo in cinizmom ter drugimi parvenijskimi lastnostmi. Tako se dogaja, da taka podjetja naglo rastejo ter dobe velik pomen in vpliv. Domač gospodarstvenik bi s primerno vzgojo in gibčnostjo mogel nadomestiti mnogo teh tujcev.

Fronta domačega gospodarstva

Pri nas je bilo trdno in zdravo neodvisno malo gospodarstvo kmetov, obrtnikov in trgovcev, ki so jim ponekod pomagale zadrage. Avstrija je izdala l. 1873. zadrugi zakon, pod katerim so Slovenci ubranili svoje gospodarstvo pred pritiskom nemškega kapitala. Skupaj s Čehoslovaki smo spoznali, da je to edina rešitev, imeli smo dosti pripravljenih moč za boj proti uglednemu in povlaščenemu kapitalu, s katerim je hotel Dunaj doseči svoj jožefinski ideal. En cesar in en jezik! Zaradi te inverzije nacionalizma je Avstrija razpadla, ker so nasprotno vsi narodi stremili v lastne države.

Pomen zadružništva sta doumela brata dr. Josip in inž. Mihael Vošnjak. Po tej poti se je razcepljeni narod pričel utirati. Dr. J. E. Krek in drugi so nadaljevali to gibanje do nastanka podlage za moderno gospodarstvo, da imamo neodvisnega kmeta, ki v zadrugi dobiva stroje in orodje za svoje delo, mleko in sir pa oddaja mlekarski, med čebelarški, sadje sadjarski zadrugi. Te z modernimi napravami prireajo blago za trg, kjer celo odriavajo trgovca. Razen tega je naše zadružništvo utrdilo tudi neodvisnega obrtnika in trgovca, s tem pa začetke domače industrije. Pocieni in s trajnim kreditom je naš človek odrinil tuje kapitaliste in jih omejil le na največja podjetja. Končno si je ta organizacija ustvarila banke in zavarovalnice, dopolnila fronto domačega gospodarstva. Kakor nam pa je zadružništvo koristilo tudi Hrvatoma in Srbom, posebno pa Bolgarom in tako zedinilo vse narode na Balkanu in na tleh bivše Avstroogrske.

Prva stopnja v gospodarski zgodovini slovanskega juga je torej postalo zadružništvo kot kolektivni napor gospodarske in narodne osamosvojitve. Ta etapa je trajala okoli 40 let in se zaključila 1918. leta. Po vojni je zadružništvo sicer doživelo še eno veliko konjunkturo, toda že s kaljo propada, ker vedno bolj upada zadružni duh. Zadrage postajajo vse preveč poslovne, disciplina in čustvo se prevečkrat zlorabljata po vodstvih za osebne koristi in za špekulacije političnih strank namesto za splošne narodne koristi. Pojavi degeneracije so se zaplodili zlasti ob deflaciji in njej sledeči krizi, ki je ubila kmetijski kredit in s tem zvalila nagrobni kamen na naše vaško zadružništvo. V bistvu smemo reči, da je zadružništvo opravilo svoje poslanstvo, ko je ustvarilo nižji in srednji stan sposobnih in neodvisnih gospodarjev. Ti morajo sami dalje, zadrage pa bodo seveda potrebne za ohranitev svojih najtrdnjših pridobitev iz junaške dobe, le da morajo stopiti v ozadje zaradi vsiljenega novega razvoja.

Povojni razvoj našega gospodarstva označuje

koncentracija kapitala.

V zapadnih deželah se je to zgodilo s stopitvijo podjetij in zlasti bank v mamutska podjetja, ki omogočajo načrtno delovanje. Pri nas pa smo šli drugo pot, državi se je posrečilo v vrsti državnih

bank, privilegiranih trgovinskih in monopolističnih industrijskih podjetij koncentrirati zelo znaten del gospodarske delavnosti. Pri tem je do skrajnosti izkoristila krizo zadružništva, kakor jo je deloma tudi sama povzročila najprej z deflacijo in pospeškom krize, a končno še z odvzemom dolžnikov-kmetov.

Mnogi strokovnjaki, zlasti liberalistični, in mnogi sociologi mislijo, da je državna koncentracija kapitala nezdrava. Naloge države se diskutirajo v vseh državah. Medtem ko so desničarji in pristaši svobodne trgovine zahtevali, naj država skrbi samo za mir in red, pravni red in obrambo, so levičarji hoteli prenesti manj vedno več poslov, zlasti gospodarskih. Državni kapitalizem, ki ima najčistejšo obliko v Rusiji, je sodoben pojav in zahteva na vseh poljih združitve sil v eni roki, koristi poedince pa zapostavlja.

Splošno smemo reči, da nekaj državne monopolistične težnje ne škoduje za začetek kapitalističnega razvoja dežele, ker reši po načrtu nekaj vprašanj, seveda če se potem neha. Razen državne koncentracije se vrši še ena, ki se precej kritizira. Vodijo jo močna, večinoma tuja podjetja s spodbujanjem domačih producentov — malih gospodarjev in deloma z izkoriščanjem rud, kjer imajo izredne pravice in odkoder izvažajo v tujino blago ter dobiček, puste pa le siromašne mezde. Veliki tuji kapitali prihajajo k nam brez sentimentalnosti in predsodkov. Vsak kapital, posebno pa tuji veliki industrijski kapital ima grde navade, škodljive državljskim krepostim, kar se najbolj vidi po padcu javne morale v primeri z moralno, kakršna je bila v predvojni Srbiji. To dela skrbi vsakemu patriotu.

Nenaravna koncentracija in njene posledice

Povojna koncentracija kapitala v maloštevilnih in čisto tujih rokah je pravi paradoks našega razvoja, ker se uničuje malo gospodarstvo v domači državi, medtem ko je v tuji kljub pritisku moglo nastati in že postalo nosilec naše kulture. Domača država ne bi smela trpeti takšne likvidacije svojega gospodarskega tipa na korist velikih tujih interesov. Nagla koncentracija kapitala pa tudi ni dobra, kajti nam je v tem bolj potreben počasni napredek malega podjetništva v veliko, in sicer prav zaradi premalega kapitala in stro-

jejo dividendo. Državne in samoupravne obveznice in nepremičnine bi morale služiti kot stabilne, delnice podjetij kot špekulacijske po konjunkturi. To pa pri nas že davno več ne velja, naš razvoj je umetno onemogočen.

Pravilno finansiranje podjetij, ki obvezno polagajo javno računo, je pri nas nemogoče in rešitev tega vprašanja je največja naloga naše finančne politike. Položaj je podoben pri posameznikih podjetjih in družbah, ki plačujejo pridobitno. Poleg previsokih davčnih stopenj in napačne ocenitve dohodka je treba šteti sem še splošno tendenco za uničenje ali izključitev malih ter srednjih podjetij, ki jo izvaja velekapital. Zaradi teh se mora domači zanesljivi gospodarstvenik umikati prav takrat, ko bi mu bilo treba spodbude in poleta za povečavo in spolnitev podjetja. Spričo tega moramo reči, da pravi patriotizem danes ni več deklariranje o kraljeviču Marku, Matiji Gubcu in Kralju Matjažu ter še manj pokrajinska bojevitost za trobojnice, nasprotno je pravo delo za domovino boj za našo gospodarsko neodvisnost in tudi boj zoper napačno finančno politiko, ki nas je gnala v klešče tujega kapitala.

Razglasi davčne uprave

Pred trgovskim davčnim odborom se bodo obravnavali predlogi davčne uprave za sledeče pridobitne stroke:

dne 17. julija 1937 ob 8. uri: industrija.

Seznami davčnih zavezancev in davčnih osnov teh strok so razgrnjeni na vpogled v pisarni mestnega poglavarstva od 3. do 10. julija 1937.

Davčna uprava za mesto v Ljubljani objavlja, da dospe v smislu čl. 148. zak. o neposrednih davkih v III. četrtletju 1937 v plačilo:

A. Dne 1. julija 1937 III. četrtletni obrok zgradarine, pridobnine, rentnine, družb. davka, davka na neoženjene osebe, davka na poslovní promet in vojnice.

B. Dne 15. avgusta 1937 I. polletni obrok zemljarine.

Podrobnejša pojasnila so razvidna iz razglasov, nabitih na uradni deski davčne uprave za mesto v Ljubljani in mestnega načelstva v Ljubljani.

Izgradnja sušaške železniške postaje in ureditev Martinščice

Glede gradnje nove železniške postaje na Sušaku in pa razširitve luke na Martinščici, je podal generalni ravnatelj za promet g. Naumović naslednjo izjavo:

Predvsem želimo povečati in razširiti obstoječo postajo na Sušaku. Sedanje število tirov je povsem nezadostno. Ker smo glede prostora zelo omejeni, razmišljamo o tem, da bi izkoristili bližnjo luko Martinščico. Ker je Martinščica že zvezana s sušaško postajo, bi se v Martinščici osredotočil ves tovorni promet in bi se tu zgradila skladišča s potrebnimi nakladalnimi in razkladalnimi napravami. Del tovornega prometa bi skušali napotiti tudi na Bakar, in obenem podaljšati progo do Kraljevice.

V Bakru bo zgrajeno veliko monopsko skladišče in bo s tem v zvezi potrebno razširiti tudi bakarsko postajo, ki je imela doslej le bolj lokalni pomen.

Eno najvažnejših del pa bo elektrifikacija proge od Sušaka do Zagreba. Velika težava za promet in osebje je sušaški predor z veliko, skoraj maksimalno vzpetino. Železniška uprava je na različne načine skušala rešiti to vprašanje, ki pa se da rešiti edinole z elektrifikacijo prog.

V najkrajšem času bo razpisana licitacija za nabavo električnih lokomotiv in se bo vzporedno s tem začelo delati na preureditvi proge za električni pogon. Za zgradnjo električne centrale je dobilo ministristvo že več ponudb od domačih in inozemskih tvrdk.

Za sanacijo našega denarništva

Podatki Narodne banke o stanju našega denarništva Izjava guvernerja dr. Radosavljevića

Na zadnji seji upravnega odbora Narodne banke je podal glavni ravnatelj dr. Milan St. Protić obširno poročilo o stanju našega denarništva.

Od 610 privatnih denarnih zavodov jih je pod zaščito 318. Odlog plačil je bil odobren 298 zavodom, likvidiranih izven konkurza je bilo 18 zavodov, sanirana 2 zavoda. Od zaščitene bank jih 7 plačuje 4% obresti, ena 3 1/2%, 23 po 3%, štiri po 2 1/2%, 252 bank pa le po 2% obresti.

Dne 1. maja tega leta so znašale hranilne vloge 11.319 milijonov, in to: pri državnih denarnih denarnih ustanovah 2.856 milijonov, pri samoupravnih hranilnicah 2.122, pri privatnih bankah pa 6.260 milijonov dinarjev. Po ozemlju odpade: na Beograd 4894 milijonov, na Zagreb 3496 milijonov, na Ljubljano 1822 milijonov, na Novi Sad 747, na Sarajevo 316 in na Dalmacijo 244 milijonov.

Po neki specialno izdelani statistiki je koncem I. 1935. znašala vsota blokiranih in neblokiranih vlog pri zaščiteneh in nezaščiteneh zavodih skupno 10.225 milijonov. Od tega je bilo likvidnih 5917 milijonov, zamrznjenih pa 4308 milijonov dinarjev.

Dne 30. septembra 1936 je znašala višina vlog 10.622 milijonov, od tega je bilo likvidnih 6641 milijonov in 3981 zamrznjenih. Pri nezaščiteneh zavodih je bilo zamrznjenih 643 milijonov, na zaščitene banke s 6641 milijoni vlog pa odpade 639 milijonov likvidnih vlog iz novega poslovanja in iz starih vlog, ki so se pretvorile v nove. Od konca 1934 so narastle vloge pri Državni hipotekarni banki in pri Poštni hranilnici za 622 milijonov ali za 35 odstotkov.

Po podatkih ministrstva za trgovino in industrijo je bilo koncem I. 1935. pri privatnih denarnih zavodih skupno 5456 milijonov vlog, od tega pri zaščiteneh 3008 milijonov, pri bankah brez zaščite pa 2448 milijonov dinarjev. Lastna sredstva nezaščiteneh zavodov, ne računajoč kapital Privilegirane agrarne banke, so krila hranilne vloge z 71,64%, lastna sredstva zaščiteneh bank pa so krila vloge le z 29,64 odstotka. Pri zaščiteneh zavodih pa pri tem niso obsežene vloge iz novega poslovanja. Pri zaščiteneh denarnih zavodih je procent kritja še zmanjšan zaradi upadanja lastnih sredstev v zvezi z izvršenimi odpisi in redukcijami glavnice.

Najvišje stanje vlog pred krizo denarnih zavodov je bilo dne 1. julija 1931, ko so dosegle skupno 14.242 milijonov dinarjev, najnižje stanje vlog po začetku krize pa je bilo dne 1. decembra 1933, ko so znašale vsega 9662 milijonov dinarjev. Potemtakem je v 2 in pol leta padla vsota vlog za 4580 mil. din. Do 1. maja 1937, t. j. v skoraj treh in pol leta se je vsota vlog povečala zopet za 1.657 na skupno 11.319 milijonov dinarjev. Za daljnji razvoj štednje je neobhodno potrebno, da se obljubljene obresti od strani zaščiteneh zavodov, ki znašajo povprečno 2%, vsaj redno izplačujejo, kar se pa ne dela.

Razen teh podatkov je dr. Protić v svojem referatu podal tudi stanje kmetskih dolgov, in še druge podatke za osvetlitev današnjega stanja na našem denarnem trgu. Glede gibanja cen je poudaril, da se je splošni indeks od I. 1933. zvišal za 20 odstotkov, indeks rastlinskih proizvodov za 74%, živilno-rejskih proizvodov za 27, mineralnih za 10, industrijskih za 21%, izvoznih predmetov za 26%, uvoznih pa za 18%.

Po referatu dr. Protića je guverner Narodne banke dr. Radosavljević v daljšem govoru podal

potek krize v naši državi, njene vzroke in posledice kot tudi izkušnje, pridobljene v tem težkem času. Poudaril je, da ne želi načeti vprašanj, ki spadajo v preteklost in zgodovino, temveč hoče s tem pokazati važnost vprašanj, ki so sedaj na dnevnem redu in o katerih bo še govora na bodočih sejah.

Za sanacijo denarnega trga

Kriza jugoslovanskega denarništva je prišla od zunaj, posebno zaradi padca angleškega funta. Danes je čas, da začnemo resno razpravljati o nadaljnjem saniranju denarnega trga. Vsi potrebni pogoji za to so izpolnjeni. Pred vsem je izvršena definitivna likvidacija kmetskih dolgov, za katero je država storila zelo veliko in kjer je deloma priznana socializacija izgub. Na drugi strani je v poklicanih krogih dozorela ideja o potrebi radikalne reorganizacije denarnih zavodov. Dalje, zaradi splošnega gospodarskega zboljšanja so se gotove vrednosti in terjatve denarnih zavodov povečale in dolžniki so nedvomno postali solventnejši. Končno se je devizna situacija tako izboljšala, da je postala Narod-

Janko Lavrič, Pariz:

Uvozne možnosti v Francijo

Čebele. Leta 1936. se je uvozilo 189 panjev iz inozemstva in 71 iz kolonij.

Pijavk, ki se uvažajo tudi iz Jugoslavije, je bilo uvoženih 937.000.

Polžev, zlasti iz Avstrije, Švice in Jugoslavije, 19.547 m. stot. iz inozemstva in 2257 m. stot. iz kolonij.

Psov, oni, ki so last turistov, niso všteti, se je uvozilo 10.413, zlasti iz Anglije in Belgije.

Uvoz svežega, hlajenega ali zmrmženega mesa je znašal preteklega leta okoli 200.000 m. stot. Francijo zanimajo zlasti: zaklani kostruni in druga drobnjad, ki se jih je uvozilo (svežih ali hlajenih) iz inozemstva 18.417 m. stot. in iz kolonij 27.141 m. stot. Po izvoru je prišlo iz Jugoslavije 1500 m. stot., iz Holandske 9428 m. stot., iz Poljske 5333 m. stot., iz Ogrske 1033 m. stot., ostalo iz drugih držav. Zmrmženega kostrunja mesa je prišlo 31.256 m. st. iz inozemstva (Argentinijska, Uruguai itd.) in 5185 m. stot. iz kolonij.

Zaklanih svinj, svežih ali hlajenih, se je uvozilo iz inozemstva 1237 m. stot., iz kolonij 79 m. stot.; v zmrmženem stanju iz inozemstva 11.794 m. stot. (Sev. Amerika, Kanada, Argentinijska itd.) in iz kolonij 3557 m. stot. (Madagaskar itd.).

Volov v zmrmženem stanju se je uvozilo iz inozemstva 32.412 m. stot. (Argentinijska, Brazilija, Sev. Amerika, Uruguai itd.) in iz kolonij 65.083 m. stot.

Nadalje se je uvozilo: slanina iz inozemstva 1407 m. stot., iz kolonij 71 m. stot.;

soljenega, prekajenega, kuhane-ga mesa: iz inozemstva 8885 m. st., iz kolonij 814 m. stot.;

klobas, salam itd. iz inozemstva 1101 m. stot. (večinoma iz Italije), iz kolonij 5850 m. stot. (zlasti iz Madagaskarja);

domaćih zajcev iz inozemstva 667 m. stot.;

gosjih jeter iz inozemstva 4481 m. stot.;

mesnih konzerv iz inozemstva 2326 m. stot., zlasti iz Danske,

* Glej »Trg. list« od 31. III., 12. V. in 7. VI. 1937.

na banka popoln gospodar na deviznem tržišču.

Dr. Radosavljević je nato poudaril, da vsota odobrenih, pa ne izkoriščenih kreditov Narodne banke zožuje njen emisijski potencial. Glavna dolžnost Narodne banke je ta, da regulira valuto, to je njena dolžnost in v zvezi z njeno kreditno funkcijo. Narodna banka želi ustvariti take pogoje, da bodo denarni zavodi za dober eskontni papir dobivali tudi dober denar. V nobenem krogu poklicanih in zainteresiranih se ne zastopa več kakršno koli monetarno eksperimentiranje. Za take ideje predstavnik Narodne banke sploh niso dostopni, ker smatrajo, da se more zaželeni cilj doseči na koristnejši in racionalnejši način.

Na koncu svojega govora je dr. Radosavljević podčrtal svoje mišljenje, da je za zelo važno in veliko vprašanje sanacije kreditnega tržišča potrebno intimno sodelovanje Narodne banke, države in državnih denarnih zavodov. Skupna domača razpoložljiva sredstva so omejena, poskušati je treba, da se doseže maksimalni narodnogospodarski učinek. Glavno je torej, pogoditi pravo pot.

Poljske, Argentinijske in Uruguajske kolonije 70.472 m. stot., zlasti iz Madagaskarja;

mesnih izvlečkov iz inozemstva 5896 m. stot., iz kolonij 74 m. stot.;

meša za živalsko hrano v prašku in podobno iz inozemstva 24.185 m. stot., zlasti iz Portugalske, Norveške, Kanade, Angl. Indije itd.

Čreva. Francija uvažuje vsakoletno tudi ogromne množine črev, radi dobre priprave zlasti iz Holandske in Danske. Jugoslavija bi lahko našla za ta postranski predmet na francoskem tržišču hvalje in dobro plačujoče odjemalce. Skupaj se je uvozilo črev 60.249 m. stot. iz inozemstva in 2298 m. stot. iz kolonij, in sicer iz Danske 14.948 m. stot., iz Holandske 14.259 m. stot., iz Brazilije 6272 m. stot., iz Švedske 5817 m. stot., iz Kitajske 4764 m. stot., iz Sev. Amerike 4395 m. stot., na to sledijo Rusija, Anglija, Nemčija in druge države.

Kože. Iz inozemstva se je uvozilo 242.599 m. stot., iz kolonij 71.358 m. stot. govejih kož, in sicer največ iz Holandske (29.329 m. stot.), Belgije (17.506 m. stot.), Anglije (15.075 m. stot.), Švedske (12.204 m. stot.), Švice (8482 m. stot.) itd. Kož od drobnjadi se je uvozilo 52.530 m. stot. iz inozemstva in 20.971 m. stot. iz kolonij; telečjih kož iz inozemstva 36.986 m. stot., iz kolonij 35.467 m. stot.; konjskih kož iz inozemstva 165 m. stot., iz kolonij 80 m. stot.

Kožuhovina. Francija je tudi dober odjemalec za zajčjo kožuhovino, ki se je je uvozilo lansko leto nad 2600 m. stot. (nad polovica iz Belgije!). Druge kožuhovine se je uvozilo 7944 m. stot., zlasti iz Rusije, Kanade in Sev. Amerike.

K živalski opredelbi spadajo še sir, ki se ga je uvozilo 147.486 m. st. v vrednosti Frs. 131.387.000, surovo maslo (19.282 m. stot. v vrednosti Frs. 13.475.000), koncentrirano mleko (19.043 m. stot. v vrednosti Frs. 10.518.000) in sardine (213.157 m. stot. v vrednosti Frs. 76.872.000).

(Dalje sledi.)

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Politične vesti

Narodna skupščina bo danes nadaljevala svoje delo. Na dnevnem redu sta zakonska osnutka o prekrških in o kovanju novega denarja.

Odbor za proučevanje konkordata se bo sestal te dni. Pred odborom bo podal poročilo o konkordatu predsednik vlade dr. Stojadinović.

Vzmirjenost zaradi položaja v Španiji se je pokazala v številnih interpelacijah v angleški spodnji zbornici. Zunanji minister Eden je na ta vprašanja še enkrat na kratko podal pregled težkega položaja in je nato dejal, da je vprašanje umaknitve prostovoljcev še vedno glavni predmet pogajanj v vodstvu komiteja za nevmešavanje, da pa angleška vlada trdno upa, da bo prišlo kmalu glede tega do sporazuma. Kolikor je njemu znano, ni v španskih vodah sedaj nobene nemške vojne ladje. Mnenje, da je portugalska meja odprta je zmotno. Kdaj pa se bo zopet sestal odbor za nevmešavanje, pa Eden še ne ve.

Seja angleške vlade, ki je bila v ponedeljek, je bila skoro izključno posvečena zunanji politiki in vprašanju državne obrambe. Zunanji minister Eden je podal daljšo poročilo o resnosti zunanje-političnega položaja, ki izhaja iz stališča italijanske in nemške vlade.

Van Zeeland, belgijski ministrski predsednik je prispel v London in ga je takoj sprejel ministrski predsednik Chamberlain. Baje je prinesel van Zeeland predloge Roosevelta glede rešitve španske krize.

Med Anglijo in Francijo se je dosegel sporazum, da se odstranijo mine pred Bilbaom in Santandrom in uredi izvoz rud. Pogajanja so bila že dolgo v teku, kar razlagajo kot dokaz, da se trudi General Franco za zblizanje z angleško vlado ter hkrati name-rava odsloviti nevshečne prostovoljce.

Franco je sporočil Hitlerju in Mussoliniju, da je njegova vojska pred Bilbaom izgubila 20 tisoč mož ali 1/3, da hoče osvojiti hkratu Madrid in Teruel z armado 25 tisočev mož, 500 letali in 50 baterijami in nekaj tanki. Zahteva pa po zavzetju Santandra nova diplomatska priznanja.

Po informacijah iz Londona pa je Franco po svojih posebnih odposlancih obvestil Rim in Berlin, da rabi za zmago še najmanj 100 tisoč mož in 500 najboljših letal in da se bo moral, če teh ne dobi, pogoditi z Anglijo in Francijo, da najde vsaj časten izhod.

Novi kontingent nemške vojske, in sicer 4-5 tisoč pešev, se je po poročilu »Daily Herald« iz Gibraltarja izkrcal v Xeri.

Angleška admiraliteta je demantirala vesti, da je bila neka angleška vojna ladja bombardirana od avionov. V izjavi se samo priznava, da je bilo daleč od dveh angleških rušilcev vrženih nekaj bomb in da gre za pomoto nacionalističnih letal.

Vladi Rima in Berlina sta baje izjavili, da sta pripravljene opustiti stališče zoper pomorsko kontrolo Španije, če bosta obe strani priznali od Anglije in Francije kot vojujoči stranki ter da se zagotove ev. potrebne skupne represalije.

Nacionalisti poročajo o hudih borbah za asturskimi rudarji in da so zasedli trinajst postojank v pogorju Samosieda.

Valencijska vlada pa poroča, da so njene čete odbile hud napad pri La Calvi, na osrednjem bojišču pa so zavzele Casa de Majuelos.

Dr. Hodža je na kongresu Lige za Zvezo narodov napovedal glede Podonavja med drugim, da pogajanja ugodno napredujejo in da se pridruži tudi Bolgarija, da so veslele pristale na to carinsko zvezo, le stališče Nemčije in Poljske še nista znani.

Na Salazarja, predsednika portugalske vlade je bil izvršen bombni atentat. Salazar je ostal nepoškodovan, atentatorji pa so pobegnili.

Preiskava zaradi atentata v Lisboni je ostala dozdaj brez uspeha, ker je bil atentat zelo skrbno pripravljen in niso pustili atentatorji nobenih sledov za seboj.

Zaradi nameravane delitve Palestine v tri zone: v židovsko, arabsko in v posebno mandatno ozemlje, pričakujejo novih nemirov, ker je ta načrt vzbudil splošen odpor med prebivalstvom. Razen posebnih vojaških ukrepov, je odplula nenadoma tudi angleška krizarka »Repulse« iz Malte v Palestino.

Do novih incidentov med japonskimi in ruskimi četami je prišlo po poročilih iz Tokia, ker je prestopil mejo oddelek 500 sovjetskih vojakov s 3 topovi.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izraz Narodne banke z dne 30. júnja navaja te izpremembe (vse v milijonih dinarjev):

Zlata podloga se je zopet povečala za 0'6 na 1.677,7.

Znova so narasle tudi devize izven podloge, in sicer za 13,9 na 880,4.

Posojila so se po dolgotrajnem padanju povečala za 16,5 na 1.629,7. Menična posojila so narasla za 15,3 na 1.381,7, lombardna pa za 1,2 na 248,1. Vrednostni papirji so narasli za 7,6 na 126,3, vrednost rezervnega fonda pa za 12,6 na 156,3.

Obtok bankovcev se je povečal za 173,2 na 5.474,2, zmanjšale pa so se obveze na pokaz, in sicer za 137,6 na 2.215,6.

Nasprotno pa je obtok kovancev denarja padel za 22,7 na 406,1. Obtok bankovcev in obveznosti po vidu znaša 7.689,8 in se je povečal za 25,5.

Skupno kritje se je zmanjšalo od 28'15% na 28'03%, samo zlato pa od 27'63% na 27'51%.

Filijalo Poštne hranilnice bo v kratkem dobil Sušak in so zanj že najeti prostori. Ker se bo ta podružnica bavila z mnogimi posebnimi posli, ki so v zvezi s pomorsko trgovino in turizmom, oziroma bo imela mnogo opravka s firmami, ki poslujejo z inozemstvom, bo predstavljala nek specialen tip.

Rekordne zlate rezervne izkazuje Holandska banka, ki je povečala svoj zlati zaklad za 18,7 milijona in znaša sedaj 1.245,9 milijona. Od devalvacije goldinarja se je dvignila zlata rezerva banke za 576 milijonov goldinarjev.

Dividenda Čehoslovenske banke d. d. v Zagrebu znaša po zaključku običnega zbora delničarjev za leto 1936. za kupon št. 15 6 %.

Francoska Narodna banka ni znižala diskontno obrestno mero, kakor so poročali nekateri francoski listi.

Sovjetsko notranje posojilo, ki je bilo razpisano v višini 4 milijard rublov (t. j. po današnjem tečaju okoli 800 milijonov dolarjev), je bilo ne samo v celoti podpisano, ampak še v precejšnji višini preseženo.

Obtok kovancev se bo povečal za 146 milijonov din

Na tem mestu smo že na kratko poročali o zakonskem načrtu o kovanju novih kovancev in o izjavi, ki jo je podal finančni minister glede motivov, ki so napotili vlado, da je predložila ta zakonski načrt.

Dosedaj je bilo nakovanega srebrnega in nikljevega denarja skupno za 1212 milijonov dinarjev, od slej pa ga bo za 1360 milijonov. Srebrnega denarja bo poslej samo za 800 milijonov dinarjev, dočim ga je bilo sedaj za 1 milijardo. To pa zato, ker ne bodo 10dinarski kovanci več iz srebra, temveč iz niklja in jih je bilo doslej za 200 milijonov din. Novih nikljevih kovancev po 10 din bodo izkovali za 250 milijonov, t. j. za 50 milijonov več. Število srebrnih kovancev po 50 din se bo zmanjšalo, po 20 din pa povečalo, in sicer vsakih za 50 milijonov.

Obtok dvodinarskih novcev se bo povečal za 50 milijonov (od 100 na 150), enodinarskih za 25 milijonov (od 75 na 100), 50parskih za 25 milijonov in jih bo v prometu za 50 milijonov, obtok 25parskih novcev pa se bo zmanjšal od sedanjih 12 na 10 milijonov.

Iz niklja je bilo dosedaj denarja za 212 milijonov din, v bodoče pa ga bo za 560 milijonov, t. j. za 348 milijonov več. Obtok srebrnega denarja pa se bo kot rečeno zmanjšal za 200 milijonov. Predlog, da bi se kovali tudi 5dinarski novci, ni prodrl.

Novi 50dinarski kovanci bodo tehtali 15 gramov, dočim so tehtali stari 22 gramov. Teža 20dinarskih novcev bo znašala 9 namesto sedanjih 14 gramov. Pač pa se bo

vsečina srebra v teh kovancih povečala od dosedanjih 500/1000 na 750/1000.

Dosedanji kovinski denar, ki se nahaja v prometu, in sicer:

din 550.000.000 v kom. po 50' — din 250.000.000 v kom. po 20' — din 200.000.000 v kom. po 10' — din 100.000.000 v kom. po 2' — din 70.000.000 v kom. po 1' — din 25.000.000 v kom. po 0'50 din 12.000.000 v kom. po 0'25 din se mora postopno vzeti iz prometa in prekovati v kovnici zavoda za izdelavo novcev Narodne banke.

Novih srebrnih kovancev po 50 din se bo nakovalo 10.000.000 v vrednosti 500 milijonov din, 20dinarskih pa 15.000.000 v vrednosti 300 milijonov, skupno za 800 milijonov dinarjev.

Novih nikljevih novcev po 10 din bodo kovali, kot rečeno, 25 milijonov komadov v vrednosti 250 milijonov din.

Novega drobiža se bo nakovalo: 75.000.000 po 2' — din za 150 milj. 100.000.000 po 1' — din za 100 milj. 100.000.000 po 0'50 din za 50 milj. 40.000.000 po 0'25 din za 10 milj. dinarjev.

Drobiž po 2, 1, 0'50 in 0'25 din so dolžne sprejemati vse državne, banovinske in občinske blagajne, in sicer:

v komadih po 2' — din do 2000 din v komadih po 1' — din do 1500 din v komadih po 0'50 din do 1200 din v komadih po 0'25 din do 500 din

Privatniki pa so dolžni sprejemati hkrati za

500 din po 2' — din
200 din po 1' — din
100 din po 0'50 din
25 din po 0'25 din

Lesno gospodarstvo Jugoslavije na preokretu

Te dni so v Rimu italijansko-jugoslovanska trgovinska pogajanja, pri katerih bo mnogo govora tudi o izvozu našega lesa v Italijo. K tem pogajanjem je objavil v svoji zadnji številki »Internazionaler Holzmarkt« daljši članek iz Zagreba (od zagrebskega lesnega producenta), ki ga v izviru podajamo.

V zadnjem letu se je jugoslovanskemu lesnemu izvozu posrečilo, da je našel odjemalce v Angliji in Nemčiji, katerih veliki nakupi so pomagali, da so se obupne razmere, nastale zaradi sankcijske politike, popravile. Ker je obenem nastopilo tudi zvišanje cen v mednarodni lesni trgovini, so se tudi jugoslovanski lesni izvozniki pozno pa vendarle odločili za pametno politiko cen lesa in se je končno prenehalo prodajanje v brezenje, ki ni nikomur koristilo, pač pa vsem škodovalo.

V zadnjih mesecih sta nastopila dva momenta, ki zaenkrat sicer še nista dalekosežnega pomena, pač pa bi utegnili dati misliti za bodočnost. Tako je Nemčija, eden naših najvažnejših odjemalcev, zaradi deviznotehničnih razlogov prenehala kupovati večje količine našega lesa. Je seveda upanje, da se bodo te težkosti že v doglednem času odstranile, posebno ker so nemški izvozniki zelo zainteresirani na uvozu našega lesa in že težko čakajo na podelitev deviznih dovoljenj. Pa tudi naši lesni proizvozniki bi radi čimprejšnjo ureditev rednega prometa, ker zaradi ugodnih cen radi prodajajo v Nemčijo. Zato je upati, da se bo našel z dobro voljo od obeh strani čimprej izhod iz nevesne razmer.

Drugi veliki kupec našega lesa je Anglija, ki je zaradi izostanka skandinavskega in ruskega lesa kupovala večje količine poljskega, romunskega in jugoslovanskega lesa. Čeprav so angleški nakupi, posebno kar se tiče našega lesa, še vedno prav živahni, se vendarle opaža neko zmanjšanje, nakupov, ki pa je najbrže samo sezonsko. Naš les se je v Angliji dobro uvel, vsaj kolikor se tiče velikih izvoznikov, ki popolnoma upoštevajo angleške želje po enotnosti sortiranja.

Trenutno je večina naših lesnih skladišč skoraj prazna in lesne industrije bodo še mesece zaposlene z izvršitvijo starih naročil. K temu razveseljivemu položaju so razen omenjenih dveh odjemalcev mnogo pripomogle tudi druge evropske in prekomorske države, Holandija, Belgija, Švica in Madžarska n. pr. so vsaka posamič uvozile le zmerne količine lesa, v celoti pa predstavlja izvoz v te države prav lep kvantum. Z bližnjim Orientom, Grčijo in francoskimi kolonijami v severni Afriki

smo sklenili kupčije po absolutno ugodnih cenah, čeprav so cene v francoski severni Afriki v zadnjem času nekoliko popustile. Medtem ko je Južna Afrika nabavila le manjše količine jugoslovanskega trdega lesa, so bili nakupi iz Južne Amerike prav znatni in tudi cene zadovoljive.

Jugoslovansko lesno gospodarstvo je danes v srečnem položaju, da ima dva velika konsumenta lesa za svojo bodočo proizvodnjo nekako v rezervi. To sta Španija in pa italijanski imperij. Kar se tiče Španije, ni nobenega dvoma, da bo ta po končani vojni pri obnovi razdejanih krajev potrebovala ogromne količine lesa. Pri tem je skoraj gotovo, da bodo španski uvozniki zopet vzpostavili svoje stare trgovske zveze z našimi izvozniki. Italija pa je že od nekdaj naraven odjemalec našega lesa. Čeprav je zasedala nesrečna sankcijska politika na obeh straneh hude rane, je vendar v obeh državah mnogo dobre volje, da se zopet vzpostavi staro razmerje.

Izkoriščanje dalmatinskega boksita in vloga tujega kapitala

Za gospodarski razvoj krajev ob Jadranu je od mineralov najbolj važen boksit, ki se uporablja za izdelovanje aluminija in njegovih produktov. Boksit se nahaja v naši kraljevini v velikih količinah v Hercegovini in Liku, največ pa ga je v Dalmaciji, ki je glede proizvodnje boksita na tretjem mestu na svetu. Dalmatinski boksit spada med najboljše vrste in vsebuje približno 55—60 odstotkov aluminija in komaj 1 odstotek kremenaste kisline.

Te vrste boksita je največ med Kninom in Obrovcem v okolici Crvenika. Drugo važno nahajališče pa se razprostira v Drniški krajini ob železniški progi Knin—Split—Šibenik in ob progi Velušić—Drniš. To pa še daleč niso vsa ležišča boksita v Dalmaciji.

Izkoriščanje boksita se je začelo v času svetovne vojne, do tedaj pa se naš narod ni dosti zanimal za ta mineral. Šele naši mineralogi so začeli s svojimi članki dvigati zanimanje ne samo doma, ampak tudi v inozemstvu, poudarjajoč, da so dani v naših krajih vsi pogoji za izkoriščanje boksita kot tudi za njegovo predelavo v aluminij, ker je v bližini vseh teh ležišč dovolj vodnih sil za potrebno predelavo.

Tedaj so začeli posvečati tudi naši gospodarstveniki več pažnje delu naših mineralogov in začeli smo v majhni meri z domačim kapitalom izkoriščati ležišča, dokler se ni pridobivanje razvilo do današnjega velikega obsega, pri katerem pa imata največjo vlogo tuji interes in kapital.

Ta interes tujega kapitala za naša rudna bogastva je vsak dan večji in bi bil sam po sebi čisto v redu, kajti naša domovina ni ravno bogata na velikih denarnih rezervah, v kolikor pa razpolagamo z lastnim kapitalom, je ta preveč neelastičen in manjka našim ljudem odločnosti za tako delo, ki

Res da je bila lesna trgovina z Italijo letos živahnija ko lani, vendar smo še silno daleč do nekdanjega našega izvoza, ki je dosegal letno okoli 50.000 vagonov lesa. Izgleda skoraj, da stojimo v tem pogledu na preokretu in da bo postala Italija zopet najvažnejši trg za naš les. Računamo lahko s tem, da bo lesni konsum Italije zaradi kolonizacijskih del v novih ozemljih v bodočih letih ogromen. Seveda pretiran optimizem nikakor ni na mestu, ker bo treba premisliti še velike ovire in bo treba za rešitev težkoč mnogo dobre volje in časa. Največje težave dela vprašanje plačil in še ni jasno, na kakšen način naj bi se odplačali stari italijanski dolгови. Če se bo posrečilo delegatom obeh držav rešiti ta problem, potem bi bila odprta pot za nove dobave.

Če bodo torej sedanja trgovinska pogajanja uspešna tudi v lesno-gospodarskem pogledu, utegne nastati za jugoslovansko lesno gospodarstvo počasna toda stalna preorientacija.

Je v začetku vedno združeno z gotovim rizikom. Toda čeprav bi bili zadovoljni, da se zaradi našega pomanjkanja kapitala zanima tužina za izkoriščanje našega rudnega bogastva, vendar ne moremo in ne smemo dopustiti, da ostajajo temu kapitalu milijonski dobički, dočim ostaja nam od tega bogastva toliko ko nič.

Proizvodnja boksita raste. Njegova predelava v aluminijeve izdelke je postala v času današnjega velikega oboroževanja že močna industrijska panoga. Aluminij je postal najvažnejša kovina vojne industrije za izdelavo avionov. Tudi proizvodnja našega boksita stalno narašča. Izvažamo ga po morju največ v Nemčijo, odkoder potem uvažamo aluminij.

Izkoriščanje naših ležišč boksita izgleda v zadnjih 6 letih takole: leta 1931.: 64.842, 1932.: 67.086, 1933.: 80.855, 1934.: 84.828, 1935.: 190.057, 1936.: 259.000 ton. Te količine boksita so dala samo ona ležišča, ki obratujejo, je pa, kot smo zgoraj navedli, še mnogo drugih, ki še niso v obratu in se z njimi špekulira.

(Iz revije »Naše Morec«.)

Nova tovarna za lesno impregnacijo v Slav. Brodu

Francoska tvrdka »Ditad« bo zgradila v Slavonskem Brodu veliko tovarno za impregniranje lesa. Potrebno zemljišče v bližini železnice je že kupljeno in vsi projekti za zgradbo izdelani. Tudi ob obrežju Save je kupljeno večje zemljišče za naprave pristanišča. Za zvezo tovarne s pristaniščem je bila prvotno projektirana ozkotirna železniška proga, ker pa bi ta po sedanjih računih ne ustrezala potrebam tovarne, se bo zgradila normalno-tirna proga, ki jo že grade. Dolga bo 3 km. Gradnja tovarne pa se bo pričela že te dni.

Zunanja trgovina

Trgovinski in klirinški dogovor s Švico

Je bil v soboto podpisan v Beogradu. O sporazumu je izjavil trgovinski minister dr. Vrbanić, da nam novi trgovinski sporazum daje ugotovljene kontingente za uvoz naših kmetijskih proizvodov v Švico, dana pa je tudi možnost za večji uvoz z dopolnilnimi kontingenti in posebnimi uvoznimi dovoljenji. Naša država pa se je obvezala, da ne bo uporabljala kontrole uvoza za švicarski uvoz. Klirinški sporazum odobrava naši Narodni banki 2% od vplačil v kliringu radi ureditve naših obveznosti, ki izhajajo iz plačilne bilance s Švico. Sporazum stopi v veljavo dne 15. júlja.

Dviganje cen v Franciji

zaradi padca francoskega franka se je kljub raznim ukrepom vlade, da bi po devalvaciji franka preprečila dviganje cen, vendarle pokazalo. Pretekli teden je narasel splošni indeks cen na debelo na 537 proti 530 v prejšnjem tednu. Indeks cen na debelo znaša za francoske proizvode sedaj 565 (560), uvoznega blaga 488 (476) in industrijskih proizvodov 545 (536).

Čvrsta tendenca za pšenico na svetovnih borzah traja že več dni. To tendenco so povzročila poročila o stanju starih zalog in o izgledih nove žetve. Paritetna cena za 100 kg pšenice je znašala pred dnevi v Londonu 165 din. Poročajo o slabih izgledih za žetev v Združenih državah Sev. Amerike in v Kanadi.

Izvoz našega lesa je znašal v prvih petih mesecih letošnjega leta 470.701 tonov v vrednosti 445,9 milijona dinarjev, to je za 217.303 tone ali za 207,2 milijona din več kot v istem času lani. Anglija ga je uvozila 76.786 ton v vrednosti 91,1 milijona din, Nemčija 78.164 ton (za 85,1 milijona din), Italija pa 93.659 ton v vrednosti 69,7 milijona din.

Letošnja proizvodnja brazilske kave je za 4 milijone vreč večja kot lani in se ceni na 25,5 milijona vreč proti 21,5 milijona lani.

Nemški izvoz v Abesinijo se je povečal v drugem polletju 1936 proti prvemu polletju za 70.000 mark na 558.000 mark. Povečanje je trajalo tudi še v tekočem letu in je znašal nemški izvoz v Abesinijo v prvih petih mesecih 1937 2.017.000 mark.

Proizvodnja železne rude je znašala v preteklem letu 144,2 milijona ton, v l. 1935. pa 115,0 milijona. Španska proizvodnja železa v teh podatkih ni všteta.

Nemčija kupuje v Romuniji žito za industrijske proizvode. Romunska vlada je odobrila prodajo 5000 vagonov žita in je bila do 10. septembra t. l. določena cena 49.000 do 50.000 lejev za vagon. Nemčija pa bo v zameno dobavila industrijske proizvode.

Bolgarska zunanja trgovina se je v maju glede uvoza dvignila na 456 milijonov levov proti 375 milijonom v aprilu. V lanskem maju je znašal uvoz le 236 milijonov. Izvoz pa je nazadoval od 475 milijonov levov v aprilu, na 356 milijonov (lani 208 milijonov).

Žetev pšenice v Banatu je bila te dni končana. Letošnji pridelek pšenice bo znatno zaostajal za lanskim in sicer zaradi pozne setve, deževne jeseni in zaradi zadnjih močnih nalivov. Po sedanjih računih bo letošnji pridelek banaške pšenice za 30% manjši kot lanski. Glede na položaj na svetovnih žitnih tržiščih in letošnje slabe žetve drugod se smatra, da se bo cena še zvišala in da bo cena letošnje pšenice nad 200 dinarjev za 100 kg.

Širite »Trgovski list«!

Že v 24 urah

barva, plešira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Perje, suši, monga in lika domaće perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8

Telefon št. 22-72.

Dobave - licitacije

Dne 8. julija bo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Osijeku licitacija za oddajo raznih mizarjskih del.

Komanda podvodnega orožja Kumbor sprejema do 17. julija ponudbe za dobavo konzistentne masti in masti »Bulat«.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 19. julija ponudbe za dobavo raznih ščetk ter desk za čolne in do 21. julija za dobavo raznih čopičev ter samotne opeke.

Dne 19. julija bo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Dubrovniku licitacija za oddajo steklarskih, silkarskih, keramičnih, parketskih in tapetarskih del.

Dne 20. julija bo pri Upravi 1. oddelka Vojno-tehničnega zavoda v Sarajevu pismena licitacija za dobavo bakrenih cev.

Dne 20. julija bo pri ekonomskem oddelku gen. direkcije drž. železnice v Beogradu licitacija za dobavo kovinskih spojk, dne 26. julija za dobavo rezervnih delov za avtomatske zavore ter 4osnih vagonov za mednarodni promet, 4osnih in 2osnih službenih vagonov, 2osnih specialnih tovornih vagonov za prevoz mesa in 2osnih cistern za prevoz bencina in lahkega olja. Licitacije bodo samo za domače proizvode.

Dne 27. julija za dobavo krčnih glav za lokomotive, dne 10. julija za dobavo steklenege papirja, smirkovega platna, brestovih in sirkovih metel, raznih ščetk, mila i dr., dne 17. julija za dobavo zračnih zavor in dne 19. julija za dobavo lokomotiv.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Trgovinski register

Izbrisale so se naslednje tvrdke:

Franc Purkart, družba z o. z., trgovina z mešanim blagom, Bevsko pri Sv. Urhu.

Rozman Jakob, trgovina z lesom, Boh. Bistrica.

Jezbera & drug, nasl. Praga, podružnica Celje.

Fr. Krick, Celje, zaradi odprave konkurza.

Franc Lukeš, trgovina z vinom, Kranj.

I. & A. Majdič, trgovina z mešanim blagom in opojno pijačo, Kranj.

Mauril Mayr, pivovarna, Kranj. Hubad-Praprotnik-Pugelj, prodaja menie, pisalnih potrebščin, kartonažnih izdelkov, vžigalnic in potrebščin za kadilce, Ljubljana.

Jugoslovanska tvornica vozilnih preprog, družba z o. z. v likvidaciji, Ljubljana, zaradi končane likvidacije.

Julius Meinl, Ljubljana — zaradi opustitve podružnice.

Prodajna pisarna slovenskih tovarn metel, družba z o. z. v likvidaciji, Ljubljana — zaradi končane likvidacije.

Rokavica, družba z o. z. v likvidaciji, Ljubljana — zaradi opustitve obrata.

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe

Veletrgovina s specerijo

Veleprazarna za kavo

Milni za dišave

Glavna zaloga rudniških vod

Brzobjavni naslov:

ŠARABON LJUBLJANA

Telefon št. 20-66

Ustanovljeno leta 1886

Srečko Rus, prometna pisarna, Ljubljana, zaradi opustitve obrata. Johann Skofizh, trgovina s specerijskim blagom, Ljubljana.

Ing. Anton Sodnik, lesna industrija Mlino — Bled v Ljubljani — zaradi opustitve obrata.

A. Večaj, tovarna za glinaste peči v Ljubljani.

Jakob Zalaznik, Ljubljana, zaradi opustitve oziroma prodaje obrata.

Združene oljarne družba z o. z. v likvidaciji, Ljubljana — zaradi končane likvidacije.

Janko Železnikar, Ljubljana — zaradi opustitve obrata.

Anton Jelenc, trgovina z mešanim blagom v Logatecu.

Fotokompanija, družba z o. z. v Mariboru v likvidaciji, zaradi končane likvidacije.

»Jugojeklo«, lastnik M. Jare, trgovina jekla in jeklenih izdelkov in zastopstvo »Poldi« jekla v Mariboru — zaradi opustitve trgovine in zastopstva.

Wernigg Ivan »Avenarius« tvornice, Maribor — zaradi opustitve obrata.

Franja Korene, prodaja sadja, zelenjave in živil v Ljubljani.

Anton Kunstek, trgovina z usnjem, čevlji in čevljarskimi potrebščinami, Ljubljana.

Franc Javarnik, trgovina z mešanim blagom, deželnimi pridelki, vinom in žganjem na Glincah.

Povpraševanje po našem blagu v tujini

Les in lesni izdelki:

700 — Cape Town (Afrika): les za furnir.

Deželni pridelki:

701 — San Paulo (Brazilija): surova konoplja in predivo od konoplje;

702 — Praga: soja, fižol in sojina moka;

703 — Berlin—Charlottenburg: olje;

704 — Haan — Rheinland (Nemčija): seme detelje;

705 — Le Havre: moka, testenine in druga živila.

Proizvodi sadjarstva:

706 — Anvers: sveže buče (3 do 4 vagonov), marmelada od sliv in malinov sok.

Proizvodi živinoreje, perutninarstva in ribarstva:

707 — Anvers: ementalški sir v skatlah in kolobarjih;

708 — Le Havre: sir in izdelki iz suhega mesa;

709 — Šluknov (Čehoslovaška): slane sardele;

710 — Berlin—Charlottenburg: jedilna mast.

Industrijski proizvodi:

711 — Skader: poljedelsko orodje (lopate, vile, kose);

712 — Amsterdam: železninar-

stvo, orodje, hišno orodje in izdelki iz gume;

713 — Newyork: glavniki iz celuloze.

Razno:

714 — Hamburg: debelozobe in trioglate pile, kovinski predmeti za čiščenje posode, medenina, vitriol, žveplena kislina, stroji za valjanje kovin, jeklene krogle in emajlirana posoda.

Opombe:

St. 1. — Split: pomorski agent in zapriseženo pooblaščen mesetar se nudi za posrednika za vse vrste najemanja parnikov (posebno za živino).

St. 2. — Hamburg: trdka išče zvezo z uvozniki ribje moke.

Izvozniki, ki se zanimajo za eno od navedenih ponudb ali povpraševanj, naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom, ter naj pri tem navedejo: 1. številko, pod katero je blago navedeno, 2. točno označbo vrste blaga, 3. način embalaže z ozirom na tržne uzance, 4. količino razpoložljivega blaga, 5. ceno, franko naša meja ali cili pristanišče države, kamor naj pride blago, 6. plačilne pogoje in 7. rok dobave. Za boniteto tujih tvrdk Zavod ne jamči.

Črna kronika

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani je izdalo to okrožnico o otvorenih in končnih konkurzi in prisilnih poravnah izven konkurza za čas od 16. junija do 30. junija:*

OTVORJENI KONKURZI:

Primorska banovina: Eskinja Ante pok. Ante, Filipjakovo; »Imar« društvo za industrijni mramor s. o. j., Hvar; Kabiljo A. Haim, Split, Radičev trg 2.

Drinska banovina: Budošan P. Nikola, Srem, Mitrovica.

Moravska banovina: Djordjević H. Stevan, Niš; Ilić Svetozar, Jagodina.

RAZGLAŠENE PRISILNE PORAVNAVE:

Savska banovina: Trbuljak Ivka, Gjurjevac.

Beograd, Zemun, Pančevo: Jović Milan M., krojač, Beograd, Čika Ljubina 10 a.

KONČANI KONKURZI:

Vrbaska banovina: Adilagić Mehmed, Cazin; Prva bosanska meh. tkaonica Nafiz Afgan i drugovi, Banjaluka; Vujičić Ljubica, Bos. Dubica.

Drinska banovina: Kabiljo Jozef J., Sarajevo.

Donavska banovina: Bošan Mihajlo in Anica, Novi Sad; Jović Milan, Zabari; Stojanović Mihajlo, Požarevac; Vašaš Jozef, Vašaš Anton in Vašaš Terezija, Ruma; Vuković Borisav, Gruž.

Moravska banovina: Božović Milan, Vučko Pantić, Suvi Dol; Ilić Lj. Tihomir, Svirijig; Milošević R.

Jovan, Matejevica; Popović Kosta, Veliki Popović.

Vardarska banovina: Živković Sava, Leskovac.

Beograd, Zemun, Pančevo: Mršović Ranko, Beograd; Živković Dragutin T., Beograd.

POTRJEJENE PRISILNE PORAVNAVE IZVEN KONKURZA:

Primorska banovina: Vidak O. Sarenc, Berković.

Drinska banovina: Hideg Daniel, Vukovar.

Zetska banovina: Vičević Mirko Pavov, Kotor.

Donavska banovina: Sonnenfeld Franjo, Subotica.

Beograd, Zemun, Pančevo: Kabiljo Braća, Moša i Jakov, lastnika tt. »Lidija«, Beograd.

USTAVLJENE PRISILNE PORAVNAVE IZVEN KONKURZA:

Primorska banovina: Buljka A. Mehmed, Mostar.

POTRJEJENE PRISILNE PORAVNAVE V KONKURZU:

Savska banovina: Horvat — Bagadur Fanika, Samobor; Lobinec Dragutin, Zagreb, Ilica 53.

Završeni konkurzni predlogi:

Savska banovina: Braun Rikard, Zagreb.

Vrbaska banovina: Dobrijević Rade, Sanski Most.

Moravska banovina: Kovačević B. Milan, Lubnica.

Vardarska banovina: Spasić Blagoje, svečenik, Kumarevo.

Beograd, Zemun, Pančevo: Stojanović Budimir, Beograd.

* Podatke za dravsko banovino smo izpustili, ker jih objavljamo sproti. Vsi drugi podatki, ko o rokih, kvotah itd., v tajništvu društva.

Doma in po svetu

Pogreb vladike A. B. Jegliča, minuli ponedeljek, je bil največja častnejša slovo, kar jih je kdaj doživela Slovenija za krstami svojih največjih mož. Ne samo po številu, še bolj po svoji odličnosti in organizaciji je bila udeležba za Ljubljano rekordna. Ob 9 na 9 so prenesli krsto v stolnico; že v dvorani so škofje, duhovščina in sorodniki pod vodstvom škofa dr. Rožmana opravili obredne molitve. Bogoslovci so odnesli hrastovo krsto iz dvorca, kjer je pokojnik vladal 32 let, pred njim je stopala duhovščina, stolni kapitelj z gosti in cerkvenimi zastopniki iz vseh krajev, prošti in opati, 12 nadškofov in škofov v žalnih oblekah, za krsto ljubljanski škof. Pogreba so se udeležili zastopniki kralja gen. Tonič v gala uniformi, zastopniki kr. vlade min. dr. Korosec, dr. G. Janković in dr. Krek, dalje zastopniki ministrov, senatorji, ves konzularni zbor, načelniki banske uprave, zastopniki kranjskega plemstva, predsedništva sodišč in zavodov, vzporedno z ministri ban dr. Natlačen, zastopniki parlamenta, vojaško poveljništvo in častniški zbor, v 2. predelu župan dr. Adlešič s podžupanom dr. Ravniharjem in župani slovenskih mest ter raznimi zastopstvi društev in redov, dalje univerza pod vodstvom rektorja dr. Kušeka in dekanov. Po sv. maši, ki jo jebral papeški nuncij Pelegrinetti z veliko asistenco in v prisotnosti goriškega, beograjskega, zagrebškega, celovškega in drugih škofov in kjer je pridigal lav. knezoškof dr. Tomažič, in po molitvah ob krsti je ob 11 kretil velikanski pogrebni spreved skozi mesto na pokopališče k sv. Križu. Govoril so: v mestu župan dr. Adlešič, na grobu min. dr. Korosec v imenu vlade in vsega naroda. Gneča okrog jame se še pozno popoldne ni podela. Velika grobnica je ostala pokrita z vencii. Na njej je napis: »Duhovnik Kristusov — v miru«.

Izredno zasedanje poljskega sejma bo sklicano zaradi incidenta s krakovskim nadškofom Sapieho. Za rektorja gospodarsko-trgovske visoke šole v Zagrebu je bil za šolsko leto 1937/38 izvoljen profesor Filip Lukas.

Novi cigarete »Bled« uvaža uprava državnih monopolov. Cigarete imajo poseben ustnik za filtriranje tobačnega dima. Cena za 10 komadov je 3-50 din.

Avstrijska vlada je vložila pri nemški vladi protest zaradi netočnih vesti.

Italijanski listi trdijo, da se poslužujejo Baski strupenih plinov, ki da so angleškega izvora.

Vatikanski državni tanik kardinal Pacelli bo te dni službeno obiskal Francijo in ga bo sprejel v avdienci predsednik republike. Obisku pripisujejo političen pomen.

Leon Degrelle, vodja reksističnega pokreta, je izjavil na nekem shodu, da noče biti reksistični pokret v nikakem sporu s cerkvijo, postal pa ne bo nikoli stranka z verskim obeležjem. Pokret hoče ohraniti svojo neodvisnost.

Po sedaj znanih, končnih rezultatih irskih volitev, bo imel v bodočem parlamentu De Valera 60 poslancev, Cosgrave 41, delavska stranka 11 in neodvisni 8 poslancev.

Pri plebiscitu za novo ustavo svobodne države Irske je glasovalo 650.346 volilcev za ustavo, 436 tisoč 46 volilcev pa proti njej.

Prekop Moskva—Volga je dograjen, kakor službeno javljajo iz Moskve in bo predan tovrstnemu in osebnemu prometu 15. t. m.

Turška mornarica bo obiskala Jugoslavijo kakor tudi druge države ob Črnem in Sredozemskem morju.

Velike posojilo bo najela Francija v Angliji in Združenih državah Severne Amerike.

Ameriški paviljon je bil svečano odprt na mednarodni razstavi v Parizu 5. julija.

300 smrtnih žrtev je bilo na ameriški narodni praznik, med temi 200 zaradi avtomobilskih nezgod.

Redni letalski promet med Ameriko in Evropo se je začel v ponedeljek. V obeh smereh sta krenili orjaški letali »Caledonia« in »Clipper« čez ocean in sta se ob 5. uri zjutraj srečali.

Ameriški vrhovni odbor za lahko-atletiko je prepovedal ameriškim lahkim atletom nastopanje v Nemčiji, češ da v tej državi ni svobode veroizpovedi.

Stavka v ameriški jeklarski industriji v Clevelandu se je končala na ta način, da se je vrnilo na delo več sto delavcev pod zaščito policije in 1500 narodnih gardistov, oboroženih s strojnimi.

Letalke Earhardtove še vedno niso našli in so bile vesti o njeni rešitvi prenašljive.

Požar na pariški svetovni razstavi, in sicer v mirovnem paviljonu je izbruhnil v torek ponoči. Sodiijo, da je nastal iz malomarnosti. Požar so takoj pogasili.

Nadaljnje izkoriščanje železnih rudnikov v Biskaji je dovolil general Franco angleški družbi Iron Comp., ki ima svoj sedež v Bilbau.

Mednarodna konferenca za socialne vede zboruje te dni v Parizu. Konferenca se je udeležila okoli 120 tujih in francoskih znanstvenikov.

Velik skok cen pšenice

so zaznamovala koncem preteklega tedna svetovna žitna tržišča. Posebno se je dvignila cena pšenice na borzah Amerike, n. pr. v Chicagu, Winipegu, Buenos Airesu, pa tudi v Evropi, na borzah v Rotterdamu in Liverpoolu.

Ta skok cen so povzročila poročila o slabih izgledih letošnje žetve v Severni in Južni Ameriki, deloma pa tudi nejasni politični položaj po svetu. Posebno neugodna vesti o proizvodnji pšenice prihajajo iz Kanade, ki je eden največjih producentov. Nekoliko bolj, toda v glavnem tudi neugodna poročila o stanju žetve so prišla tudi iz Združenih držav Severne Amerike. Kar se tiče drugih držav, n. pr. Rusije, si glede njihove letošnje proizvodnje pšenice še ni mogoče ustvariti jasne slike. Smatra pa se, da je letošnja žetev v Rusiji dobra, in da bo mogla izvoziti večje količine pšenice.

Zaradi vseh teh slabih in nejasnih vesti so se prejšnji teden dvignile cene pšenice na svetovnih trgih in tudi na našem trgu in je dosegla ta teden pšenica ceno nad 162 din za 100 kg.

Švicarske tovarne iščejo zastopnike za Jugoslavijo

za sledeče izdelke: 1. geodetski instrumenti, 2. stroj za poliranje srebrične v hotelih, 3. pletivo kakor tudi tuljci za izdelovanje damskih klobukov. Interesenti naj se z navedbo referenc obrnejo na švicarski konzulat v Zagrebu, Draškovičeva 30/I.

Radio Ljubljana

Cetrtek, 8. julija. 12.00: Slavne pevke (plošče) — 12.45: Vreme, poročila — 13.00: Čas, spored, obvestila — 13.15: Koncert baletne glasbe (plošče) — 14.00: Vreme, borza — 19.00: Čas, vreme, poročila, obvestila — 19.30: Nac. ura: Žena v naši kriminalni statistiki (Boris Bognolo) Ljubljana — 19.50: Deset minut zabave — 20.00: Honnegger: Pacifik, simfonična slika (plošča) — 20.10: Javna dela v dravski banovini (Udruž. jug. inž. in arhitektov) — 20.30: Večer operne glasbe: sodeluje Jean Franzl, op. tenorist, radijski orkester in prof. M. Lipovšek (klavir) — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 9. julija. 12.00: Iz naših krajev in gajev (plošče) — 12.45: Vreme, poročila — 13.00: Čas, spored, obvestila — 13.15: Radijski orkester — 14.00: Vreme, borza — 19.00: Čas, vreme, poročila, obvestila — 19.30: Nac. ura: Ljubomir Nedić kot književni kritik — 19.50: Zanimivosti — 20.00: Udovičeva in Lovsetova (plošče) — 20.10: Kmečka žena (gđc. Kristina Hafner) — 20.30: Koncert veselih pesmi in arij, poje ga. Pavla Lovsetova, pri klavirju prof. M. Lipovšek, vmes koncert radijskega orkestra — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored — 22.15: Angleške plošče.

Stev. 6347/37.

Nabava.

Državni rudnik Velenje razpisuje za Prometno Upravo drž. rudnika Zabukovca na dan 28. VII. 1937 pismeno neposredno pogodbo za dobavo 4 elektromotorjev z zvezda-trikot sklepali, in sicer 2 po 5 KW in 2 po 8 KW, vse v izvedbi »Sch«. Ostali pogoji pri podpisnem rudniku.

Direkcija drž. rudnika Velenje, dne 2. julija 1937.